

πούπολιν χώρας και ἀνεδείχθησαν αἰλίποτε φοβεροὶ μὲν μαχηταὶ διὰ τὴν ἀρειμάνιον ἀνδρείαν, σύμμαχοι δὲ τοῦ κράτους ἀμφίβολοι διὰ τὴν ἀλλοτριότητα τῶν δογμάτων. Τοὺς Βαρδαριώτας, ἀποικίαν περσικὴν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Θεοφίλου περὶ Ἄξιον ἐγκατασταθεῖσαν, ἤγεν ὁ γενναῖος Τατίκιος, ἐκ πατρὸς μὲν τούρκου γεννηθεὶς ἀλλ' ἀνατραφεὶς ἐν τῷ χριστιανισμῷ και ἀναδείξας ἀρετὰς ἀξίας τοῦ νέου αὐτοῦ δόγματος. Καὶ ἄλλους δὲ τοιοῦτους Τούρκους θέλομεν συναντήσῃ εἰς ταύτην τὴν περίοδον τῆς μεταξὺ τοῦ χριστιανισμοῦ και τοῦ μωαμεθανισμοῦ πάλης ἀποδεξαμένους τὸ θεῖον βάπτισμα και διαπρέψαντας εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν. Τελευταῖον, τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως και τῶν φραγκικῶν ταγματῶν προΐσταντο ὁ Πανουκωμίτης και ὁ Κωνσταντῖνος Οὐμβερτόπουλος, τῶν δὲ Βαριάγων ὁ Ναμπίτης. Προσῆλθε δὲ ὡς σύμμαχος και ὁ τῶν Σέρβων ἡγεμὼν Βοδίνος.

Ἐὸ Ἄλέξιος, χρονοτριβήσας ἐπὶ μικρὸν εἰς Θεσσαλονίκην διὰ τὴν γυμνάσῃ ὀπωσοῦν τὸν αὐτοσχεδίως συναρμολογηθέντα ἐκεῖνον στρατὸν και τὴν λάβῃ ἀκριβεστέρως περὶ τῶν κατὰ τὸν Ροβέρτον εἰδήσεις, ἐπλησίασε μεσοῦντος τοῦ Ὀκτωβρίου εἰς τὸ Δυρράχιον, ἐστρατοπέδευσε ἐπὶ λόφῳ ἐν διαστήματι τεσσάρων σταδίων ἀπὸ τοῦ φρουρίου, ἔχων ἀριστερόθεν μὲν τὴν θάλασσαν, δεξιόθεν δὲ ὄρος ὑψηλὸν και ἐν τῷ ἄμα ἐμήνησε πρὸς τὸν Παλαιολόγον τὴν ἐλθῆ εἰς τὸ στρατήγιον. Ὁ συνετὸς τοῦ Δυρραχίου πρόμαχος ἐδίστασε κατ' ἀρχὰς τὴν ὑπακοσῆ, διότι δὲν ἐνόμιζε φρόνιμον τὴν ἐγκαταλείψῃ τὴν πόλιν εἰς τοσοῦτον ἐπισφαλῆ στιγμὴν ἀλλὰ λαβὼν ἐπανελημμένην παραγγελίαν ἠναγκάσθη τὴν ἐνδῶσῃ και ἐμφανισθεὶς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἀφοῦ ἐξέθετο πάντα τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πολιορκίας γενόμενα και τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἠρωτήθη ἂν νομίζει καλὸν τὴν συναφθῆ μάχῃ κρίσιμος πρὸς τοὺς πολεμίους. Ὁ Γεώργιος Παλαιολόγος ἀπήντησε ὅτι ὄχι και ὅτι φρονεῖ προτιμότερον τὴν ἀποκλεισθῆ πανταχόθεν ὁ Ροβέρτος, τὴν στενοχωρηθῆ δι' ἀδιαλείπτων ἀκροβολισμῶν, τὴν στερηθῆ τῶν ἀναγκαίων τροφῶν και οὕτω τὴν βιασθῆ τὴν παραδῶσῃ τὰ ὄπλα. Ἡ γνώμη αὕτη, τὴν ὁποῖαν πολλοὶ ἄλλοι τῶν πρεσβυτέρων ἀξιωματικῶν ἀπεδέχοντο, ἦτο ὁμολογουμένως ἡ συνετωτέρα. Τῷ ὄντι ὁ στρατὸς τοῦ Ἄλεξίου ἦτο μὲν πολυαριθμότερος τοῦ ἐχθρικοῦ, διότι κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ὀρίζεται εἰς 70.000 ἀνδρῶν, ἐνῶ οἱ περὶ τὸν Ροβέρτον δὲν ἦσαν πλείότεροι τῶν 30.000 ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐκ τοῦ συστάδην ἀγῶνα οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἦσαν ἀσυγκρίτως ἐπιτηδεότεροι τοῦ ὑπερδιπλασίου ἐκεῖνου πλήθους. Ἡ πανοπλία αὐτῶν ἦτο πληρεστέρα, τὰ ὄπλα βαρύτερα, τὰ σώματα ἐν γένει ἀθλητικώτερα και πρὸ πάντων τὸ μάχιμον πνεῦμα σφοδρότερον. Πλὴν τούτου ὁ στρατὸς τοῦ Ἄλεξίου συνηθροίσθη ἐκ τοῦ προχείρου, δὲν ἔλαβε παντάπασιν καιρὸν τὴν ἀσκηθῆ και τὸ χεῖριστον ἐσπερεῖτο ἐθνικῆς ἐνότητος, συγκείμενος, ὅπως εἶδομεν, ἐκ φυλῶν ποικίλων, αἵτινες συνετάσσοντο μὲν ὑπὸ τὰς σημαίας τοῦ Ἄλεξίου ἀλλ' ἦτο σφόδρα ἀμφίβολον ἂν ἤθελον μείνει πισταὶ εἰς αὐτὰς, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐνδεχομένων ποικίλων περιπετειῶν τῆς ἐκ παρατάξεως μάχης και μάλιστα ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας. Δὲν συνεκροτεῖτο μὲν και ὁ τοῦ Ροβέρτου στρατὸς ἐκ μαχητῶν ἀνηκόντων εἰς μίαν και μόνην φυλὴν οἱ Νορμαννοὶ δὲν ἦσαν εἰμὴ 1.300, ὁ δὲ λοιπὸς ὄμιλος ἀπηρτίσθη ἐξ ἰταλῶν και ἄλλων τυχοδιωκτῶν. Ἀλλὰ παρεκτός τοῦ πλεονεκτηματος τῶν ὄπλων ὁ στρατὸς οὗτος παρεσκευάζετο και ἠσκειτο ἀπὸ τριῶν ἡδὴ ἐτῶν, ἐντὸς τῶν ὁποῖων ἀπέβη ὁμοειδέστερος τοῦ ἀντιπάλου ἐπὶ πᾶσι δ' ἔμελλε τὴν δεκαπλασιάσῃ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἢ πεποίθησις ὅτι, ἂν ἤττατο, οὐδεμίαν εἶχε σωτηρίας ἐλπίδα. Τὸ φρονιμότερον λοιπὸν ἦτο ἀναμφιβόλως τὴν ἀποφύγῃ ὁ Ἄλέξιος, κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ Παλαιολόγου και τῶν ἐμπειροτέρων στρατηγῶν, πάντα κρίσιμον ἀγῶνα, τριβῶν τὸν πόλεμον και φθειρῶν οὕτω κατὰ μικρὸν τὸν ἀντίπαλον. Ἀναλογιζόμενοι ὁπόσον δεινῶς εἶχον τὰ